



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15507/2022
28.03.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Радославе Мађаров и Јасмине Симовић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ и ВВ, сви из ..., чији је заједнички пуномоћник Душан Ј. Пекић, адвокат из ..., против тужених Градске општине Вождовац, Београд, чији је заступник Правобранилаштво градске општине Вождовац и Земљорадничке задруге „Авала“ Београд из Белог Потока, чији је пуномоћник Милутин Радојичић, адвокат из ..., ради новчане накнаде, одлучујући о ревизији тужилаца и ревизији тужене ЗЗ „Авала“ из Београда изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 160/22 од 08.06.2022. године, у седници одржаној 28.03.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужене ЗЗ „Авала“ из Београда и **ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 160/22 од 08.06.2022. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужилаца којим је тражено да се обавезе тужена ЗЗ „Авала“ да тужиоцима на име накнаде за одузето национализовано грађевинско земљиште кат. парц. .. од 14246м², кат. парц. .. од 555м² и кат. парц. .. од 1825м², исплати износ од 126.357.600,00 динара и то тужиљи АА износ од 47.384.100,00 динара на име удела у $\frac{3}{8}$ дела одузетог земљишта, тужиоцу ББ износ од 47.384.100,00 динара на име удела у $\frac{3}{8}$ дела одузетог земљишта и тужиоцу ВВ износ од 31.589.400,00 динара на име удела у $\frac{2}{8}$ дела одузетог земљишта, са законском затезном каматом почев од 21.11.2019. године до исплате.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 160/22 од 08.06.2022. године у делу којим је одбијен тужбени захтев према туженој Градској општини Вождовац и у погледу одлуке о трошковима поступка у односу између тужилаца и ове тужене.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженој ЗЗ „АВАЛА“ из Белог Потока исплате накнаду трошкова поступка у укупном износу од 1.679.688,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 14878/18 од 30.01.2020. године, исправљеној решењима од 24.09.2020. године и 11.12.2020. године, ставом првим изреке није дозвољено проширење тужбе на Град Београд; ставом другим изреке обавезани су тужени Градска општина Вождовац и ЗЗ „Авала“ из Белог Потока као крајњи корисник експроприсаног земљишта да тужиоцима на име одузетог национализованог грађевинског земљишта, и то кат. парц. .. од 14246м², кат. парц. .. од 555м² и кат. парц. .. од 1825м², одузетог правноснажним решењем СО Вождовац 03 бр. 1684/64 од 17.02.1964. године, солидадно исплате укупан износ од 126.357.600,00 динара са законском затезном каматом почев од 21.11.2019. године, и то тужиљи АА износ од 47.384.100,00 динара на име 3/8 дела одузетог земљишта, тужиоцу ББ износ од 47.384.100,00 динара на име 3/8 дела одузетог земљишта и тужиоцу ВВ износ од 31.589.400,00 динара на име 2/8 дела одузетог земљишта; ставом трећим изреке, тужени су обавезани да тужиоцима солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износу од 5.428.700,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 160/22 од 08.06.2022. године, донетом након одржане расправе пред тим судом, преиначена је првостепена пресуда, тако што је обавезана тужена ЗЗ „Авала“ да тужиоцима на име накнаде за изузето грађевинско земљиште катастарских парцела једнако означених као у првостепеној пресуди, исплати износ од 126.357.600,00 динара и то тужиљи АА на име удела у 3/8 дела износ од 47.384.100,00 динара, тужиоцу ББ на име удела у 3/8 дела износ од 47.384.100,00 динара и тужиоцу ВВ на име удела у 2/8 дела износ од 31.589.400,00 динара, са законском затезном каматом почев од 21.11.2019. године до коначне исплате, а одбијен је као неоснован захтев тужилаца којим је тражено да се поред тужене ЗЗ „Авала“ обавезе и тужена Градска општина Вождовац да солидарно са ЗЗ „Авала“ исплати тужиоцима тражени износ накнада са каматом (став први изреке). Преиначено је решење о трошковима поступка, тако што је обавезана тужена ЗЗ „Авала“ да тужиоцима на име трошкова поступка солидарно накнади износ од 3.961.500,00 динара, са законском затезном каматом од извршности до исплате, док је преко наведеног износа до износа од 5.428.700,00 динара захтев одбијен, као и одбијен захтев да се тужени солидарно обавезу на исплату наведених трошкова поступка (став други изреке), обавезани су тужиоци да туженој ГО Вождовац солидарно накнаде трошкове првостепеног поступка у износу од 811.400,00 динара (став трећи изреке) и трошкове другостепеног поступка у износу од 291.000,00 динара (став пети изреке). Обавезана је тужена ЗЗ „Авала“ да тужиоцима накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 378.400,00 динара (став пети изреке). Одбијен је захтев тужене ЗЗ „Авала“ за накнаду трошкова другостепеног поступка (став шести изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци и тужена ЗЗ „Авала“ су изјавили благовремене и дозвољене ревизије на основу члана 403. став 1 и 3. Закона о парничном поступку. Тужиоци правноснажну пресуду побијају у делу којим је преиначена првостепена пресуда, због погрешне примене материјалног права и битне повреде поступка из члана 374. став 12. ЗПП учињене у поступку пред другостепеним судом, а тужена ЗЗ „Авала“ у делу којим је обавезана на исплату накнада тужиоцима за земљиште и трошкова поступка, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужена Градска општина Вождовац доставила је одговор на ревизију тужилаца и одговор на ревизију друготужене 33 „Авала“.

Врховни суд је испитао побијану пресуду према члану 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/2011 ... 10/2023) и утврдио да је ревизија тужене 33 „Авала“ основана, а ревизија тужилаца је неоснована.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијско истицање да је суд одлучио о захтеву који не спада у судску надлежност и тиме учинио апсолутно битне повреде одредаба парничног поступка, као и да је побијана пресуда донета супротно правно обавезујућем налогу из претходне ревизијске одлуке, није основано, имајући у виду даље поступање другостепеног суда, допуњено чињенично утврђење и садржину побијане пресуде, која је заснована на потпуно и правилно утврђеном чињеничном стању од утицаја на примену материјалног права у овој правној ствари и одлуку о тужбеном захтеву. При том у поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене одредаба овог закона, па нема ни битних повреда које би представљале дозвољени разлог за ревизију по члану 407. ЗПП.

Према чињеничном стању утврђеном пред другостепеним судом, решењем СО Вождовац од 17.02.1964. године, у поступку изузимања национализованог земљишта – спорне парцеле су изузете из имовине правног претходника тужилаца, за потребе тужене 33 „Авала“, у циљу подизања плантжног воћњака, па је овим решењем одређено и да је 33 „Авала“ обвезник давања накнаде за изузете парцеле. У питању су кат. парц. .. површине 14246м², кат. парц. .. површине 555м² и кат. парц. .. површине 1825м² у КО Утврђено је и да ова тужена није испунила своју обавезу ни према правном претходнику тужилаца, а ни према тужиоцима, нити су тужиоци остварили натуралну накнаду. Претходник тужилаца је на записнику код органа управе од 31.03.1964. године исказао сагласност са изузимањем земљишта из поседа, тражећи да му се накнада у новцу исплати за кат. парц. .. површине 1825м² и наводећи да су кат. парц. .. и .. претходно већ уступљене 33 „Авала“ са којом је у погледу накнаде извршена замена земљишта јер му је ова задруга уместо наведених парцела предала у посед кат. парц. .. коју он обрађује већ неколико година. Тужиоци су против 33 „Авала“ и Републике Србије водили парницу да им се утврди право коришћења на кат. парц. ..., окончану одбијањем тужбеног захтева (пресуда Петог општинског суда у Београду П 697/99 од 21.03.2003. године, потврђена пресудом Окружног суда у Београду Гж 10404/03 од 30.01.2004. године и ревизија тужилаца одбијена пресудом Врховног суда Србије Рев 2264/04 од 16.06.2005. године). Парнични поступак за исплату новчане накнаде за три парцеле национализованог земљишта тужиоци су иницирали 19.03.1996. године. Тужиоци АА и ББ су и пред Агенцијом за реституцију (2014. године) покренули поступак за реституцију, али је тај поступак прекинут до окончања овог судског поступка. Другостепени суд је на поуздан начин утврдио чињеницу о стању поступка пре Агенцијом за реституцију односно да тужиоцима није донето решење о враћању или обештећењу за предметно земљиште.

На основу утврђеног чињеничног стања, другостепени суд је закључио да на страни тужене Земљорадничке задруге „Авала“ постоји обавеза исплате новчане накнаде тужиоцима у висини тржишне вредности одузетих парцела са образложењем да одредбе Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта

упућују да се за национализовано грађевинско земљиште ранијем сопственику даје накнада као за експроприсано земљиште, а уз оцену да тужена Градска општина Вождовац није пасивно легитимисана за исплату тражене накнаде, одлучио је као у изреци побијане пресуде.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом тужене ЗЗ „Авала“ указује да је побијана пресуда заснована на погрешној примени материјалног права у делу којим је одлучено о обавези тужене да тужиоцима исплати накнаду у новцу за национализовано грађевинско земљиште изузето од претходника тужилаца у корист ове задруге, док ревизија тужилаца није основана у наводима да је другостепени суд погрешно применио материјално право када је у односу на тужену ГО Вождовац одбио захтев за исплату накнаде тужиоцима.

У конкретном случају, правном претходнику тужилаца предметне непокретности нису одузете по основу раније важећег Закона о експропријацији, нити је извршена фактичка експропријација (без решења), већ је земљиште постало друштвена својина по основу национализације. У таквој ситуацији је без утицаја што је поступак покренут пре доношења и ступања на снагу Закона о пријављивању и евидентирању одузете имовине („Службени гласник Републике Србије“ број 45/05), који је Народна скупштина Републике Србије донела 23.05.2005. године. Овим законом је уређен поступак пријављивања и евидентирања имовине која је на територији Републике Србије одузета без накнаде тржишне вредности или правичне накнаде применом прописа (између осталог о национализацији) после 09.03.1945. године. Чланом 9. Закона одређено је да ће се правни основ и права у погледу враћања имовине или обештећења по основу одузете имовине пријављене по одредбама овог Закона, као и поступак по захтеву за остваривање права на повраћај одузете имовине или обештећење за ту имовину уредити посебним законом, што је и учињено доношењем Закона о враћању одузете имовине и обештећењу (Закон о реституцији), објављеном у „Службени гласник Републике Србије“ бр. 72/11, којим је прописан начин и поступак враћања одузете имовине и врста обештећења.

Правном претходнику тужилаца као бившем власнику национализованог земљишта није исплаћена новчана накнада, али се и на тужиоце мора односити и применити Закон о враћању одузете имовине и обештећењу, јер они не могу имати привилегованији положај у односу на друга лица на која се овај закон односи. Сва ова лица морају имати једнак процесно-правни и материјално-правни положај. То значи да је по тужби тужилаца за одређивање новчане накнаде за национализовано земљиште, која није одбачена као преурањена, већ је о тужбеном захтеву одлучено након доношења Закона о пријављивању и евидентирању одузете имовине и Закона о реституцији, о евентуалној накнади суд могао одлучити само применом наведених закона, што значи да није било места одређивању накнаде за национализовано земљиште у висини њене тржишне вредности како то одређује Закон о експропријацији.

Одредбом члана 12. Закона о реституцији одређено је да подносилац који има право да по различитим основима захтева враћање одређене имовине, за исти предмет обештећења може то право да оствари само по једном основу. Како су тужиоци поднели тужбу за новчану накнаду за спорно земљиште, али су и пред надлежном Агенцијом покренули поступак за реституцију, што значи да су по различитим

основима покренули поступке за исти предмет обештећења, то се приликом одлучивања мора имати у виду цитирана одредба члана 12. овог Закона, без обзира што је поступак пред Агенцијом прекинут, јер је иста овлашћена да поред новчане врши и натуралну накнаду. Код чињенице да у поступку по захтеву за враћање одузетог земљишта није донето решење Дирекције за реституцију, није било места усвајању тужбеног захтева за исплату новчане накнаде тужиоцима. Стога је другостепена пресуда преиначена одбијањем тужбеног захтева према туженој ЗЗ „Авала“ Из истих разлога, неоснована је ревизија тужилаца у оспоравању правоснажне пресуде у одбијајућем делу.

На другачији закључак не утичу наводи из ранијих судских одлука, имајући у виду да због доношења Закона о реституцији тужиоци нису ускраћени у праву расправљања о основаности њиховог захтева, а да је исход спора условљен утврђењем о чињеницама битним за примену материјалног права у конкретној правној ствари.

Према исходу спора, правилно је од стране другостепеног суда одлучено о обавези тужилаца да туженој ГО Вождовац накнаде трошкове поступка, применом одредаба члана 153. став 1 и 154 и 165. став 2. ЗПП. По истим одредбама, тужена ЗЗ „Авала“ остварује право на накнаду трошкова поступка на терет тужилаца. Накнада се досуђује у границама опредељено траженог сагласно члану 163. истог закона, и то за састав два садржајно битна поднеска по 51.507,00 динара, заступања у првостепеном поступку на 16 одржаних рочишта по 53.730,00 динара, приступ на четири неодржана рочишта у траженом износу од укупно 108.236,00, састав жалбе 104.460,00 динара, заступања пред другостепеним судом на два одржана рочишта по 53.900,00 динара, састав жалбе и ревизије по 104.000,00 динара, таксе на жалбу, ревизију и одлуку по ревизији, укупно за таксе 292.500,00 динара, што све скупа износи 1.679.688,00 динара.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 1., 414. став 1. и 165 став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић